

“România Durabilă” (SIPOCA 613)

Valurile de cercetare sociologică

RD 39

(martie-aprilie 2022)

Narativ de sinteză și concluzii

Livrabil

luna aprilie 2022

A 39-a cercetare sociologică din cadrul proiectului “România Durabilă” SIPOCA 613, cu indicativul RD39, a avut drept scop continuarea măsurării la nivel detaliat, în adâncime („*in depth*”), a opiniei publice. Această cercetare a fost subsumată ODD13 („Acțiune în domeniul schimbărilor climatice”), din cadrul Strategiei Naționale pentru Dezvoltare Durabilă a României 2030. Rezultatele au fost interpretate și prin comparație cu rezultatele RD20, realizat pe aceeași temă, cu un an în urmă.

Metodologie

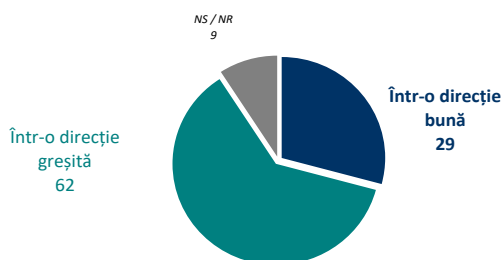
Pe baza structurii obiectivelor de dezvoltare durabilă și a temelor de preocupare instituțională aferente acestora, așa cum sunt ele explicitate în SNDDR 2030 (pp. 37-41), echipa ARDA, împreună cu partenerii din cadrul SGG (DSG și DDD), a operaționalizat o listă de indicatori de opinie publică, pe următoarele teme de interes:

- Percepții asupra schimbărilor climatice din România;
- Percepții asupra tendințelor manifestate de aceste schimbări pe parcursul unui an (2021-2022);
- Percepții asupra activității statului român și a instituțiilor de profil în privința combaterii efectelor schimbărilor climatice.

1. Climatul social general

Q01 DIRECȚIA LUCRURILOR

Q01. În general, considerați că România în momentul de față se îndreaptă într-o direcție bună sau într-o direcție greșită?

În luna aprilie 2022, climatul social se menține, practic, la același nivel cu cel constatat în Barometrul precedent.

Procentajul celor care consideră că România se îndreaptă într-o direcție greșită este de 62% (în comparație cu 63% în Barometrul precedent), dar procentajul celor care cred că România se îndreaptă într-o direcție bună a scăzut de la 31% la 29%. Firește, aceste variații au avut loc pe seama creșterii procentajului celor care nu au știut sau nu au răspuns (9%).

Cu mare probabilitate, această evoluție a fost determinată de consolidarea acțiunii guvernamentale în jurul unei majorități largi.

Războiul din Ucraina a contribuit și el, prin efectul „rally around the flag”.

Subliniem, în continuare, că starea de spirit generală a oamenilor se reflectă și în aprecierile asupra problemelor sectoriale pe care le analizăm în acest proiect.

2. Percepții asupra schimbărilor climatice în România

Q02. În privința schimbărilor climatice, oamenii au păreri împărțite.

Unii consideră că pe întreaga planetă Pământ au avut loc schimbările climatice semnificative, în special în ultimii treizeci de ani.

Alții, din contră, consideră că nu au avut loc schimbări climatice semnificative pe planetă în ultimii 30 de ani.

Dvs. cu care din aceste opinii sunteți mai degrabă de acord?

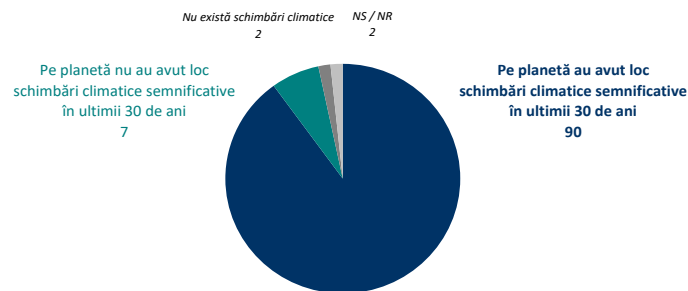

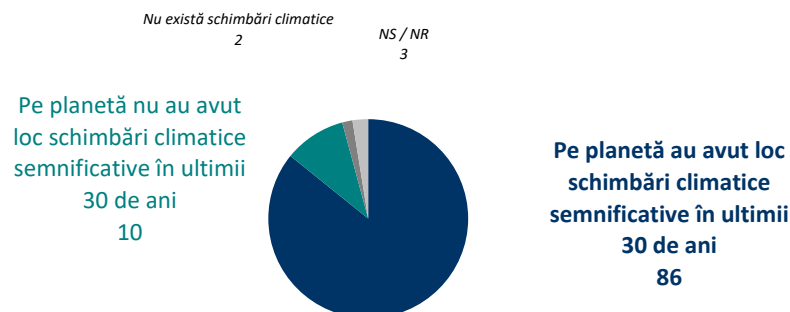
Diagrama de mai sus reflectă distribuția răspunsurilor în cadrul Barometrului RD39, din aprilie 2022, iar diagrama de mai jos reflectă distribuția răspunsurilor la aceeași întrebare în Barometrul RD20, din mai 2021.

Q03. În privința schimbărilor climatice, oamenii au păreri împărțite.

Unii consideră că pe întreaga planetă Pământ au avut loc schimbările climatice semnificative, în special în ultimii treizeci de ani.

Alții, din contră, consideră că nu au avut loc schimbări climatice semnificative pe planetă în ultimii 30 de ani.

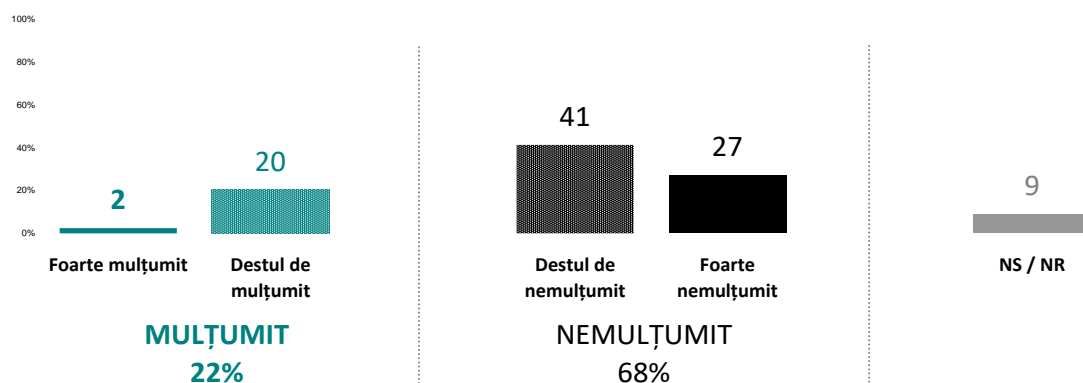
Dvs. cu care din aceste opinii sunteți mai degrabă de acord?

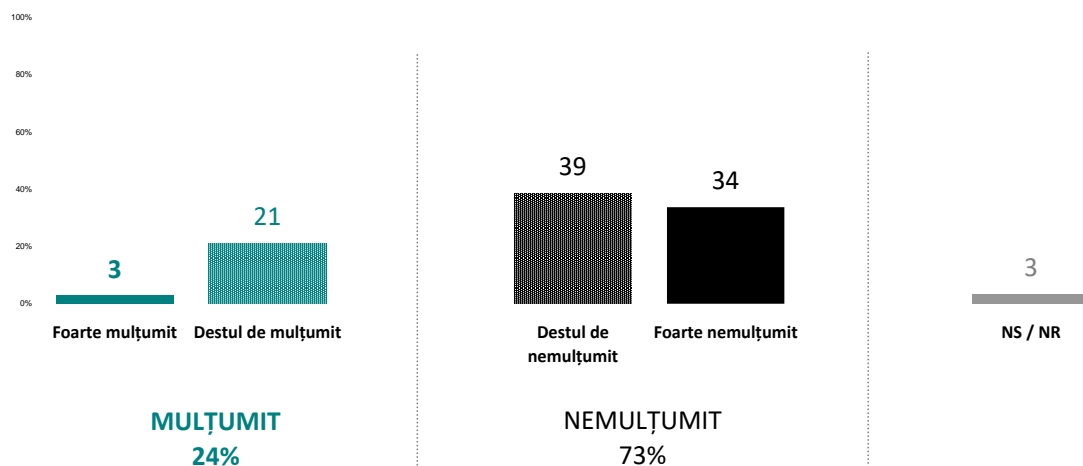
După cum se observă, în decursul unui an, a crescut numărul celor care consideră că schimbările climatice din ultimii 30 au fost semnificative, de la 86% în mai 2021, la 90% în aprilie 2022. Corelativ, a scăzut, de la 10% la 7%, procentajul celor care nu consideră că au avut loc schimbări climatice.

În următoarele două diagrame sunt prezentate distribuțiile răspunsurilor în RD20 (mai 2021) și RD39 (aprilie 2022) la întrebarea „Cât de mulțumit sau nemulțumit sunteți de activitatea statului român privind limitarea efectelor schimbărilor climatice și adaptarea la acestea?”.

Q08. Cât de mulțumit sau de nemulțumit sunteți de activitatea statului român privind limitarea efectelor schimbărilor climatice și adaptarea la acestea?

Q03. Cât de mulțumit sau de nemulțumit sunteți de activitatea statului român privind limitarea efectelor schimbărilor climatice și adaptarea la acestea?

Din compararea celor două diagrame se observă că, pe parcursul anului trecut, a scăzut semnificativ, cu 6%, procentajul NS/NR. Cu alte cuvinte, problema schimbărilor climatice este conștientizată de cvasitotalitatea respondenților. A crescut atât procentajul celor „mulțumiți” (de la 22 la 24%), cât și al celor „nemulțumiți” (de la 68 la 73%). Semnificativă este, însă, creșterea celor „foarte nemulțumiți”, de la 27% la 34%.

Pachetul de întrebări Q04-Q11 chestionează părerile privitoare la evoluția unor fenomene naturale în ultimii 30 de ani. Vom discuta, aici diagrama sintetică, în care este făcută și comparația cu rezultatele Barometrului RD20.

Q04 ... Q11 PERCEPȚIA SCHIMBĂRILOR CLIMATICE

Comparație mai 2021 (RD20) vs aprilie 2022 (RD39)

■ Mai 2021

■ Aprilie 2022

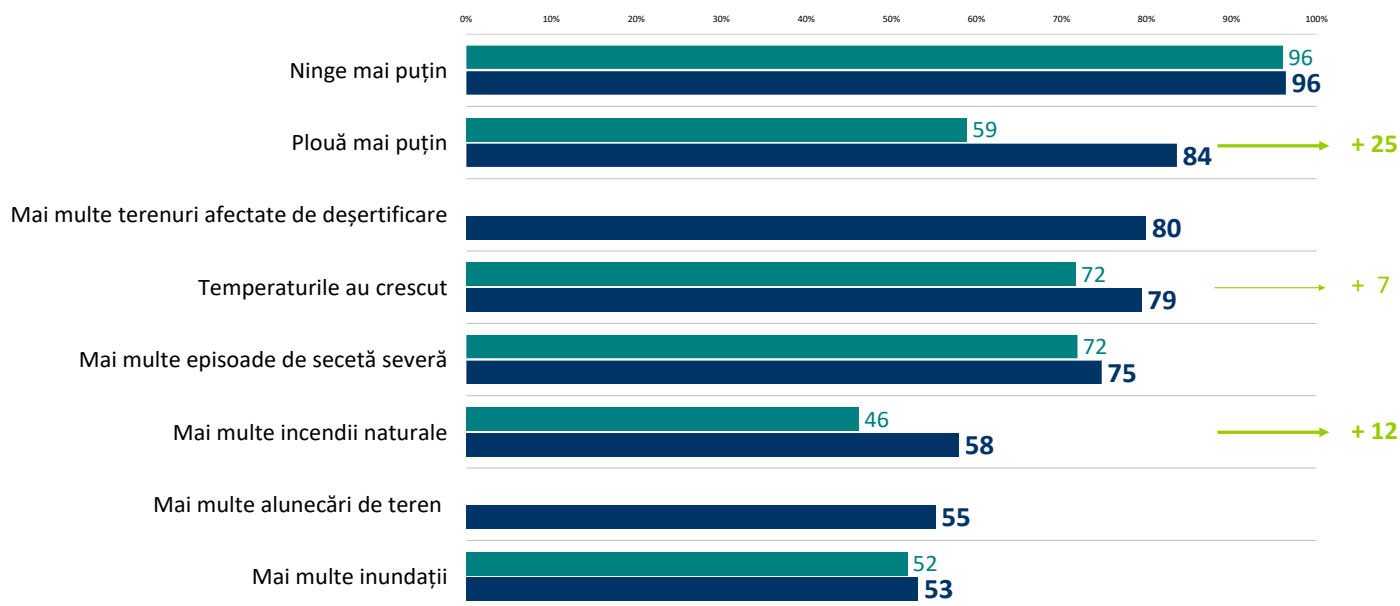

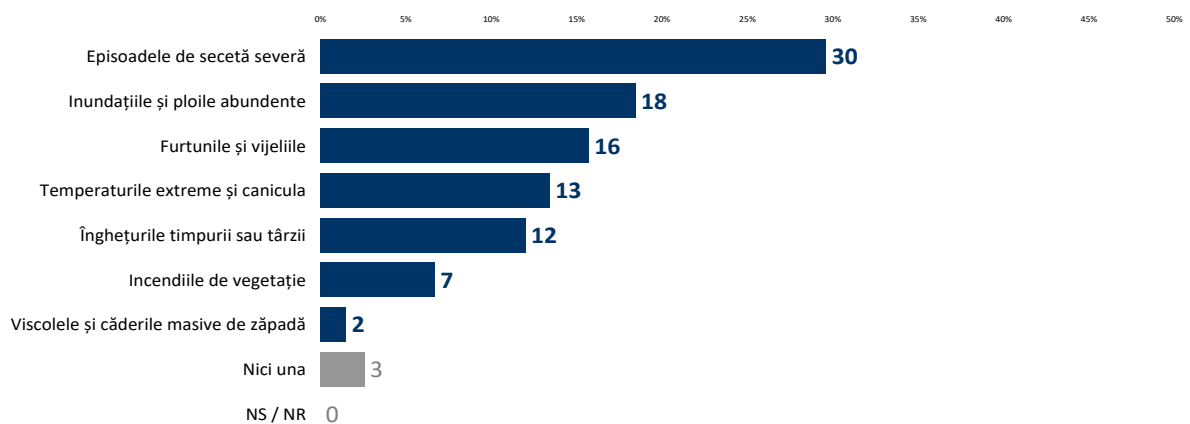
Diagrama sintetică de mai sus evidențiază, în general, o creștere a procentajelor percepțiilor negative în aprilie 2022, față de mai 2021. Dintre toate temele propuse în chestionar se detașează creșteri importante pentru „plouă mai puțin” (+25pp), „mai incendii naturale” (+12pp) și „temperaturile au crescut” (+7pp). Se poate spune că percepția generală este a unor transformări climatice în sensul creșterii temperaturilor și scăderii precipitațiilor, ceea ce este în acord cu discursul general al mass media.

În actualul barometru au fost introduse și două elemente care nu au fost sondate în cadrul R20 și anume „terenurile afectate de deșertificare”, despre care 80% dintre respondenți au afirmat că sunt „mai multe” decât în urmă cu 30 de ani și „alunecările de teren”, despre care 55% dintre cei chestionați au afirmat că sunt mai multe decât în urmă cu 30 de ani. Este de remarcat că, pentru toate fenomenele testate în chestionar, procentajul percepțiilor neagitive (adică a celor care consideră că situația este mai rea decât în urmă cu 30 de ani) este de peste 50%, atingând valori maxime în cazul ninsorilor (96%),

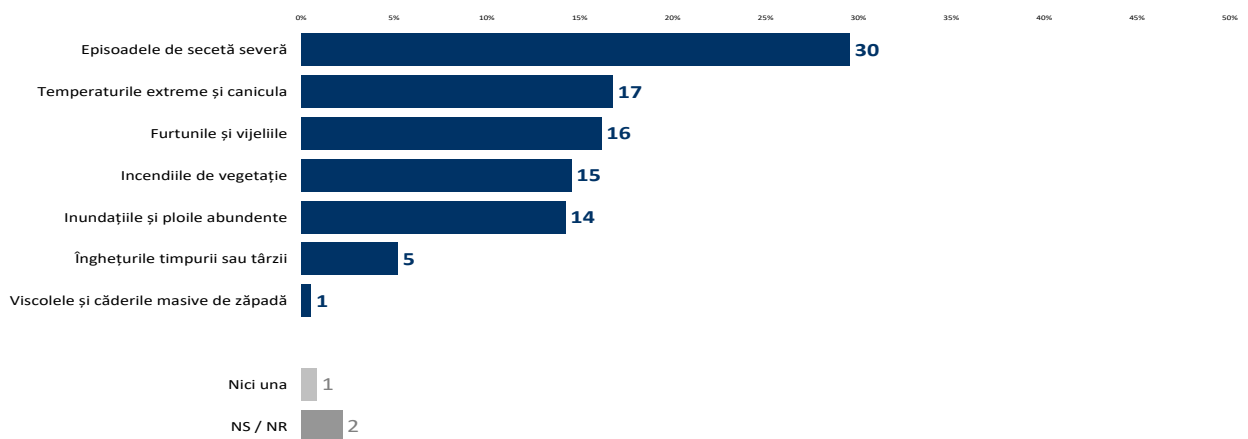
ploilor (84%), deșertificării (80%), creșterii temperaturilor (79%) și secetei severe (75%).

Următoarele două diagrame reflectă răspunsurile la întrebarea: „care tipuri de fenomene meteorologice extreme produc efectele cele mai negative în România?”.

Q15. Dintre următoarele tipuri de fenomene meteorologice extreme, care considerați că produc efectele cele mai negative în România în momentul de față?

Q12. Dintre următoarele tipuri de fenomene meteorologice extreme, care considerați că produc efectele cele mai negative în România în momentul de față?

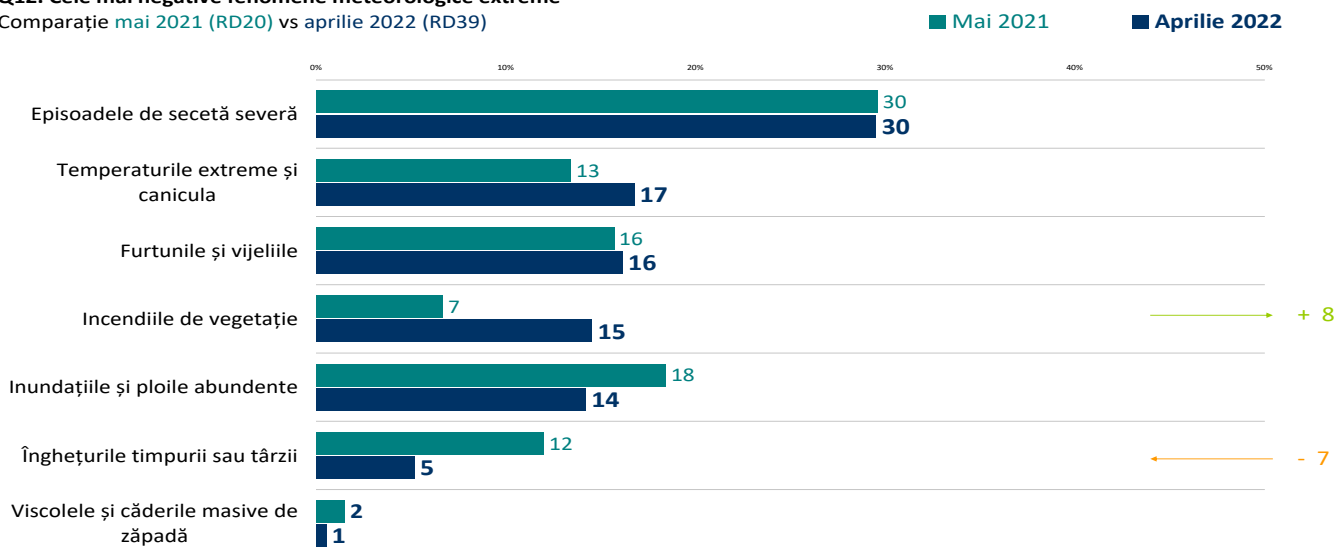

Se observă că, de la un an la altul, clasamentul este dominat (cu același procent, 30%) de „episoadele de secetă severă”. Pe locurile următoare, însă, au intervenit o serie de schimbări. Astfel, „inundațiile și ploile abundente” au trecut de pe locul 2 pe locul 5, iar „temperaturile extreme și caniculare” au trecut de pe locul 4 pe locul 2. În același timp, înghețurile timpurii sau târzii,

aflate în 2021 pe locul 5, se găsesc în 2022 pe locul 6, iar „incendiile de vegetație” de pe locul 6, au trecut pe locul 4.

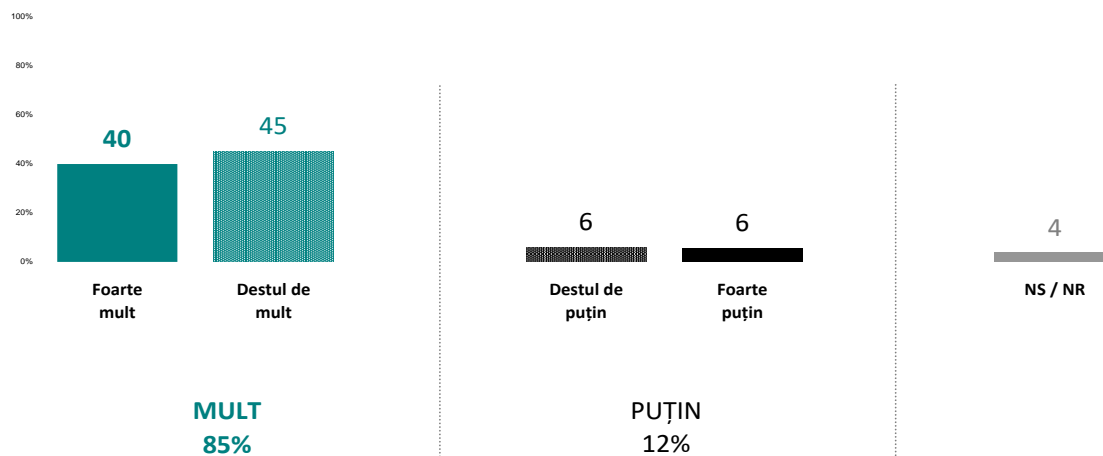
Q12. Cele mai negative fenomene meteorologice extreme

Comparație mai 2021 (RD20) vs aprilie 2022 (RD39)

Din diagrama sintetică se observă că schimbările cele mai semnificative, au fost în cazul „incendiilor de vegetație” (+8pp) și în cazul „înghețurilor timpurii sau târzii” (-7pp).

Q13. Până în anul 2050, în România se prognozează o creștere a temperaturii medii a aerului și schimbări majore în privința precipitațiilor: scăderi și creșteri semnificative de precipitații. În ce măsură considerați că această evoluție prognozată a factorilor climatici va afecta activitatea socio-economică a României în următoarele decenii?

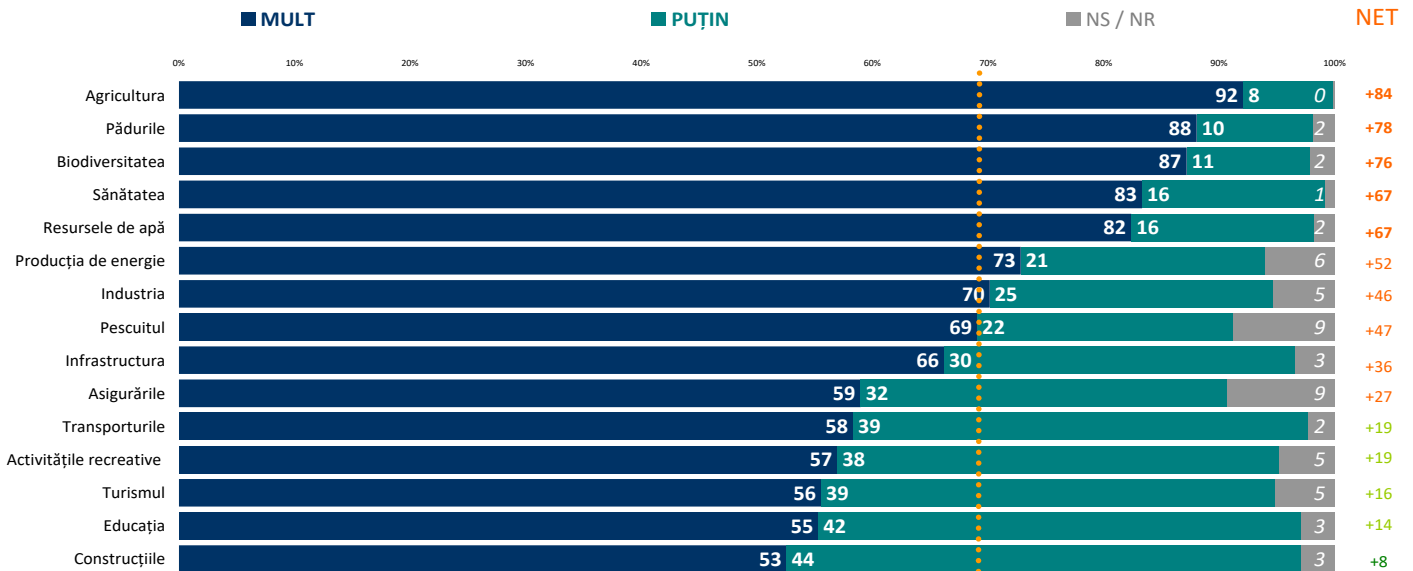
Dintre respondenți, 85% consideră că evoluția prognozată a factorilor climatici până în anul 2050 va afecta activitatea socio-economică a României

„destul de mult” și „foarte mult”, față de 12% care cred că influența acestor factori se va manifesta „destul de puțin” și „foarte puțin”.

Următorul pachet de întrebări detaliază întrebarea Q13 pe mai multe domenii de activitate. Vom examina diagrama sintetică, în care putem face și o ierarhizare și o comparație între aceste domenii.

Q14 ... Q28. Cât de mult sau de puțin considerați că sunt afectate următoarele domenii ale vieții de către schimbările climatice recente?

SINTEZĂ POZITIV vs NEGATIV

Pe ansamblu, se observă că în toate domeniile testate procentajul celor care apreciază că influențele sunt mari și foarte mari este de peste 50%.

Se disting, însă, trei categorii de domenii.

Prima categorie este cea a resurselor „naturale”, adică a acelor resurse în care intervenția și/sau activitatea omului nu sunt invaziv-industriale. În aceste domenii, procentajul celor care apreciază că schimbările climatice sunt grave, trece de 80%. În „agricultură” se manifestă cea mai categorică opinie: 92% dintre respondenți consideră că schimbările climatice afectează „mult” acest domeniu, față de 8% care consideră că domeniul este afectat „puțin” (scor net: +84pp). Urmează „pădurile”, cu 88% influență mare față de 10% influență mică (scor net: +78pp), „biodiversitatea”, cu 87%, față de 11% (scor net:

+76pp), „sănătatea”, cu 83%, față de 16% (scor net: +67pp) și „resursele de apă”, cu 82%, față de 16% (scor net: +66pp).

O a doua categorie este cea a activităților „industriale”, unde procentajul părerilor negative este între 73% și 66%, iar scorul net este între +52 și +36pp. În această categorie intră: producția de energie, industria, pescuitul și infrastructura.

În fine, a treia categorie de elemente cuprinde cu precădere activitățile legate de sfera serviciilor, unde percepțiile negative sunt cuprinse între 59% și 53%, iar socurile nete, între +27 și +8pp.

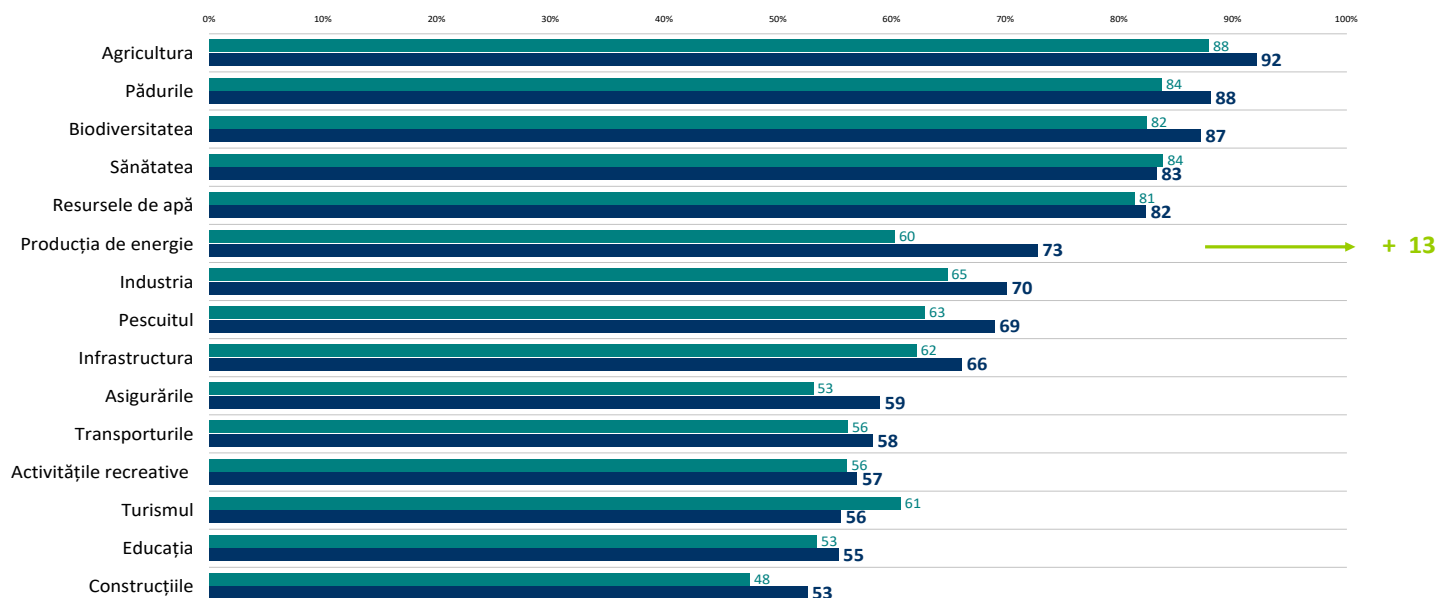
O curiozitate este percepția asupra domeniului construcțiilor, care se află pe ultimul loc, adică este considerat un domeniu care nu e afectat în atât de mare măsură de schimbările climatice.

Q14 ... Q28. Domeniile vieții afectate de către schimbările climatice recente

Comparație mai 2021 (RD20) vs aprilie 2022 (RD39)

■ Mai 2021

■ Aprilie 2022

Din comparația răspunsurilor, între RD20 și RD39, se observă că, în general, din mai 2021 până în aprilie 2022, au crescut procentajele celor care apreciază că schimbările climatice afectează „mult” respectivele domenii. Cea mai mare creștere (+13pp) se înregistrează în cazul „producției de energie”, iar singura scădere a percepțiilor negative (-5pp) se înregistrează la „turism”.

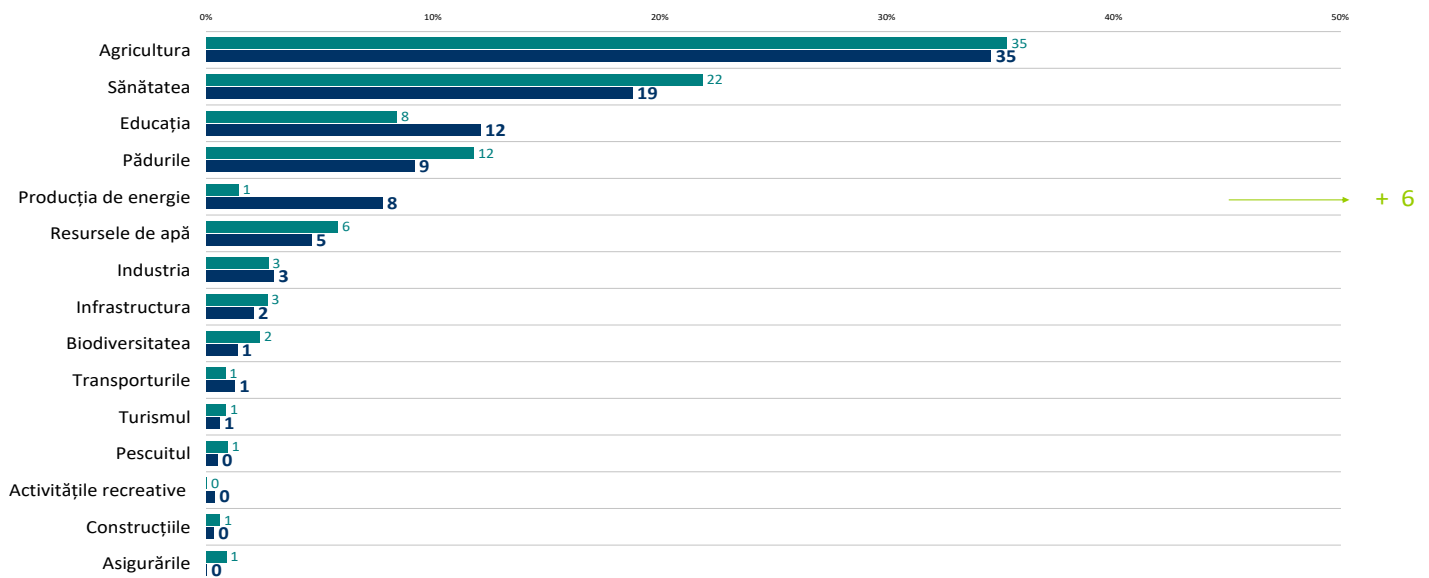
Q29

Această întrebare se referă la percepțiile asupra priorității domeniilor în care trebuie alocate resurse care să combată schimbările climatice. Vom examina diagrama comparativă între răspunsurile din RD20 și RD39.

Q29. Domeniile vieții unde trebuie alocate cele mai multe resurse Comparație mai 2021 (RD20) vs aprilie 2022 (RD39)

■ Mai 2021

■ Aprilie 2022

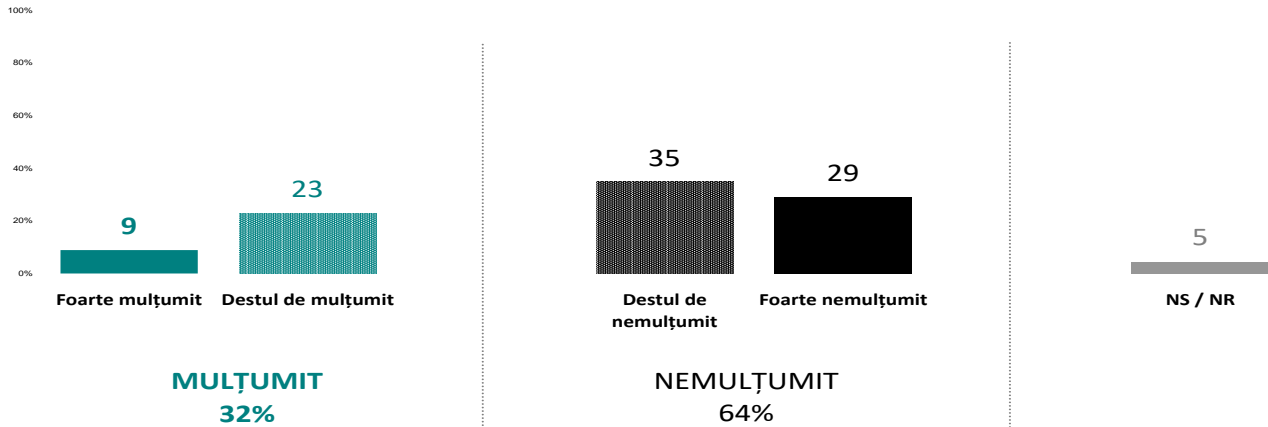
Se observă că schimbările cele mai mari sunt în domeniul „producției de energie” (+6pp) și în domeniul „educației” (+4pp). În toate celelalte domenii, procentajele prioritare sunt ceva mai mici în 2022, decât în 2021. Creșterea percepției prioritare în domeniul „producției de energie” este explicabilă prin prisma apariției în agenda publică a preocupărilor legate de o iminentă criză energetică în Europa. Mai greu de explicat este creșterea percepției prioritare în domeniul „educației”, la care putem doar să sugerăm că perioada pandemiei a sensibilizat opinia publică față de acest domeniu.

3. Percepții privind implicarea statului, instituțiilor și cetățenilor în acțiuni de prevenire a efectelor schimbărilor climatice

Următoarea secțiune a Barometrului RD39 tratează percepțiile asupra activității statului român privind combaterea efectelor schimbărilor climatice.

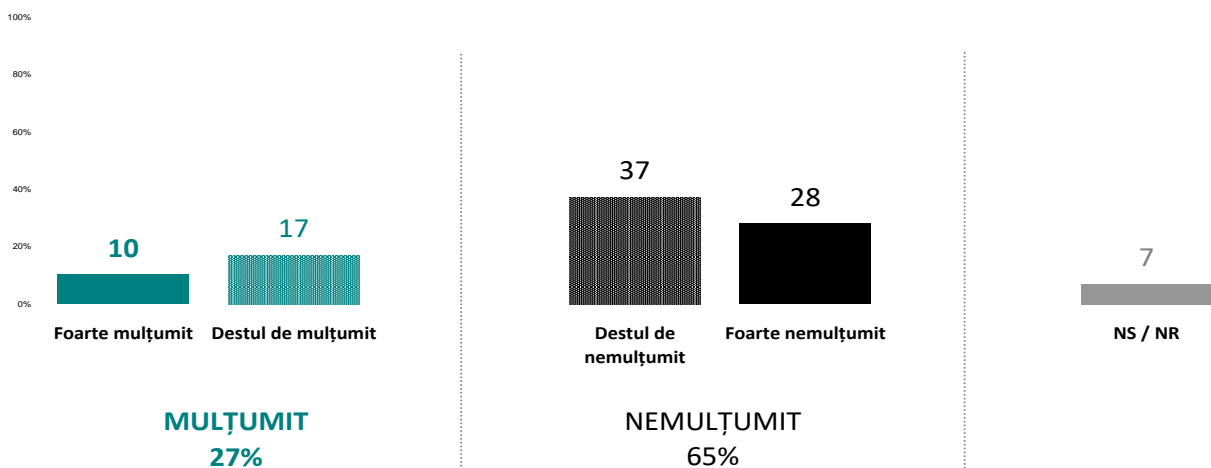

Cât de mulțumit sunteți de acțiunile statului român privind următoarele măsuri ce țin de tranziția energetică din România, pentru prevenirea efectelor schimbărilor climatice?
Q30. Trecerea de la producția de energie electrică pe bază de combustibili fosili (cărbune, petrol, gaze) la producția de energie regenerabilă (hidro, solar, eolian)

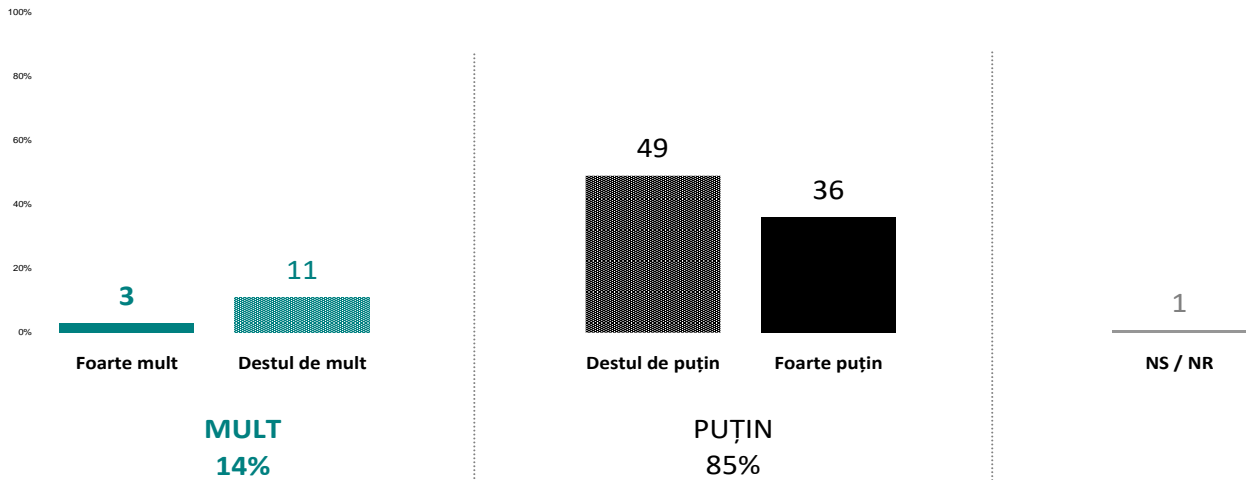
În mod similar cu alte întrebări de tipul „cât de mulțumiți sunteți de acțiunile statului român privind...” și la această întrebare distribuția opinilor se încadrează în tiparul: 1/3 „mulțumiți”, 2/3 „nemulțumiți”. După cum este firesc, distribuția răspunsurilor este de tip gaussian și reflectă preocuparea din agenda publică.

Cât de mulțumit sunteți de acțiunile statului român privind următoarele măsuri ce țin de tranziția energetică din România, pentru prevenirea efectelor schimbărilor climatice?
Q31. Generarea de energie termică verde (geotermică) pentru încălzirea populației

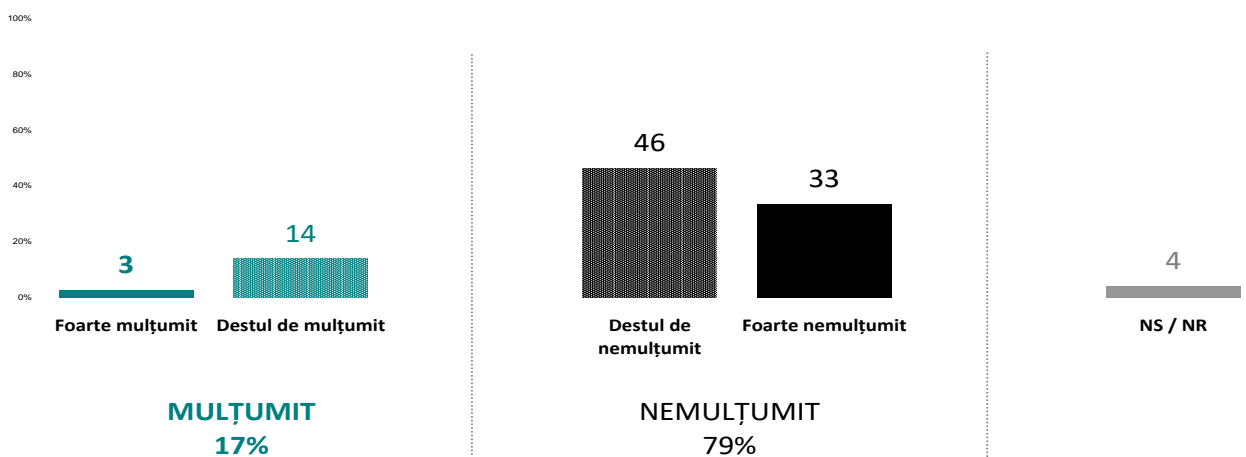
În mod similar, practic aceleași procentaje și același tip de distribuție apar și în cazul generării de energie termică verde (27% „mulțumiți”, față de 65% „nemulțumiți”).

**Q32. În privința educației privind schimbările climatice, părerile sunt împărțite.
Cât de multe credeți că știu românii despre schimbările climatice și efectele acestora asupra societății?**

La întrebarea „cât de multe credeți că știu românii despre schimbările climatice și efectele acestora?”, distribuția răspunsurilor este categorică: doar 14% „mult” și 85% „puțin”. Este un aspect îngrijorător, din perspectiva diferenței foarte mari (71 pp) de percepție între cei informați și cei neinformați.

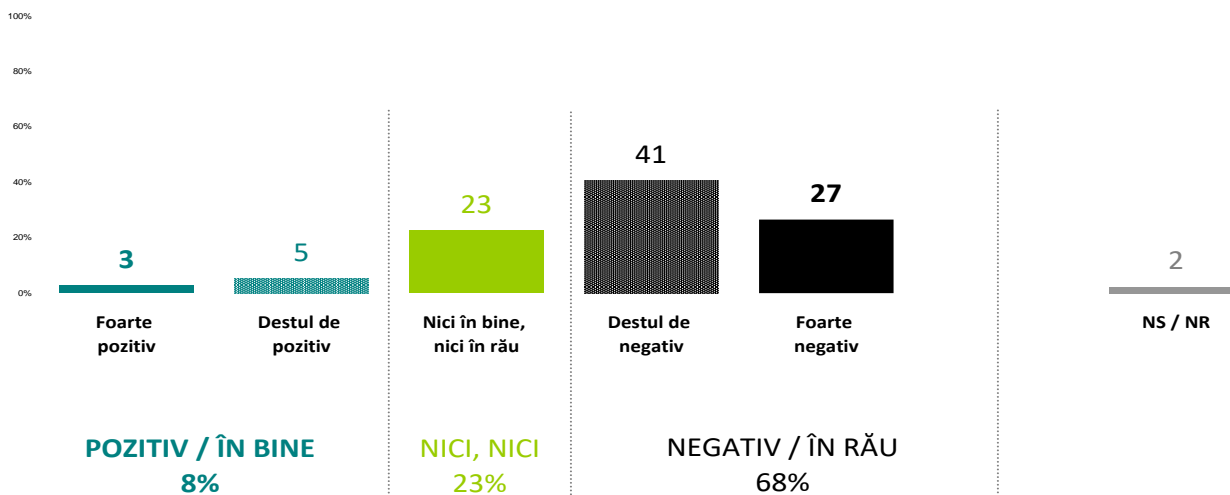
Q33. Cât de mulțumit sau de nemulțumit sunteți de felul în care instituțiile românești cooperează între ele privind limitarea efectelor schimbărilor climatice și adaptarea la acestea?

Pe aceeași direcție a nemulțumirii față de autorități se înscriu și răspunsurile la întrebarea privitoare la cooperarea între instituțiile românești în limitarea

efectelor schimbărilor climatice. Astfel, doar 17% dintre respondenți se declară „mulțumiți”, față de 79% care se declară „nemulțumiți”.

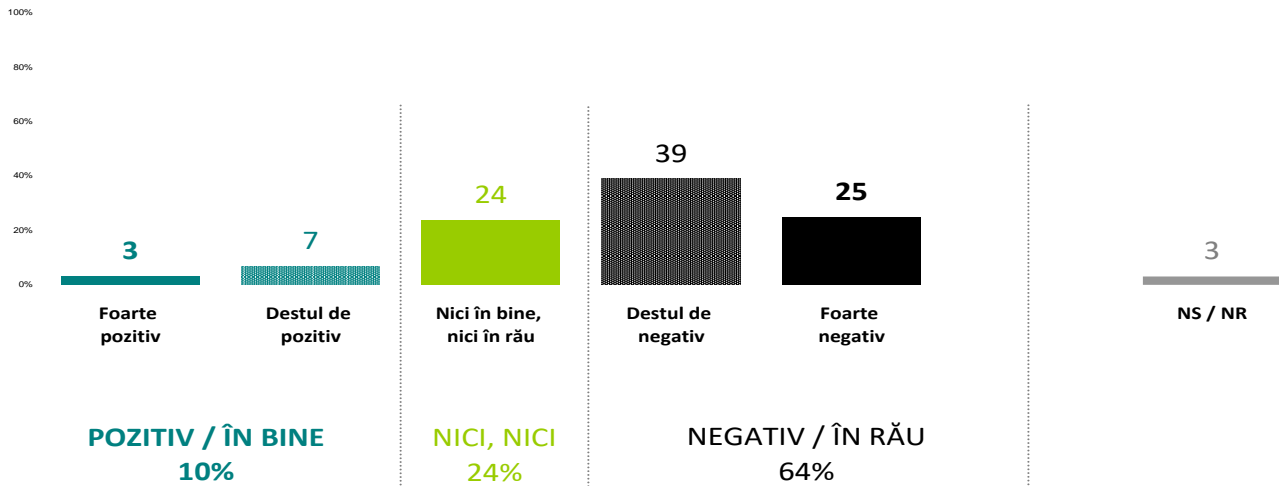
Q34. Considerați că în România domeniul agriculturii este influențat de către schimbările climatice în bine sau în rău?

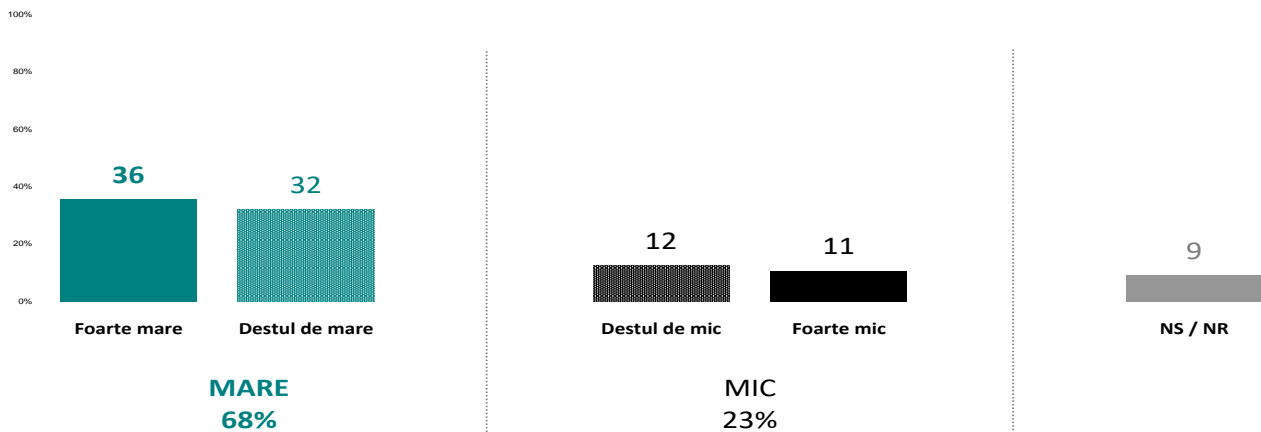
Această întrebare chestionează mai în detaliu părerile asupra efectului schimbărilor climatice asupra agriculturii. După cum se vede, doar 8% dintre respondenți consideră că schimbările climatice au un efect pozitiv, 23% sunt de părere că schimbările climatice nu afectează nici în bine, nici în rău, agricultura, în timp ce 68% cred că agricultura este afectată negativ de schimbările climatice. Aici apare, însă, un element interesant, dintre cei 68%, un procentaj de 41% consideră că efectele sunt „destul de negative”, și 27% le consideră „foarte negative”. Această distribuție a răspunsurilor, sugerează, mai degrabă, o atitudine pozitivă față de ceea ce se poate face pentru limitarea efectelor schimbărilor climatice, pentru că „destul de negativ” este, psihologic, ceva ce stă în puterea noastră de a îndrepta, în timp ce „foarte negativ” este, în mare parte, iremediabil.

Procentaje similare și o distribuție identică a răspunsurilor se observă și în diagrama de mai jos, Q35, referitoare la domeniul silviculturii.

Q35. Considerați că în România domeniul silviculturii (tot ce ține de păduri) este influențat de către schimbările climatice în bine sau în rău?

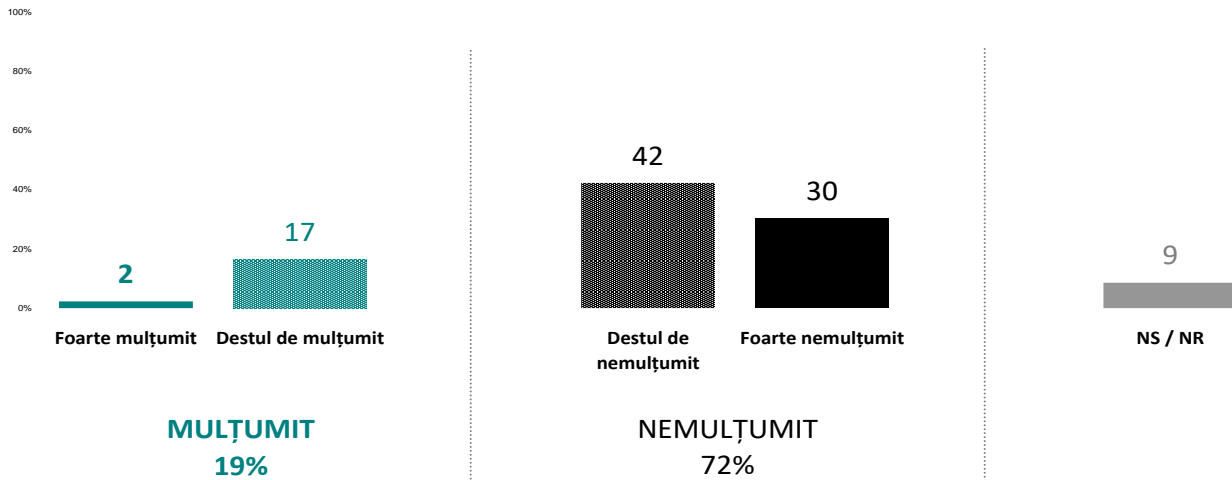

Q36. Cât de mare sau de mic este efectul pe care considerați că îl au gazele cu efect de seră în producerea schimbărilor climatice?

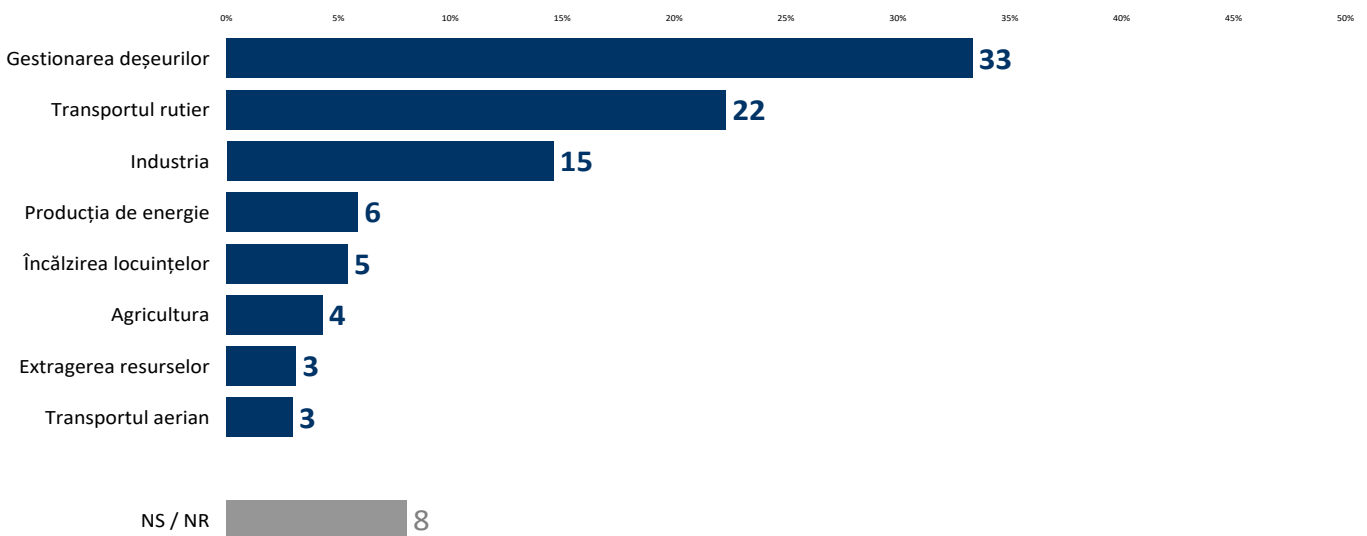
Peste două treimi dintre respondenți, 68%, consideră că efectul gazelor de seră ca factor generator de schimbări climatice este mare, față de 23% care consideră că acest efect este mic. Important de observat că procentajul NS/NR este relativ ridicat (9%).

Q37. Cât de mulțumit sau de nemulțumit sunteți de activitatea statului român în privința reducerii emisiilor gazelor cu efect de seră?

Firesc, din perspectiva răspunsurilor anterioare, doar 19% dintre români sunt „mulțumiți” de activitatea statului român privitoare la reducerea emisiilor gazelor cu efect de seră, în timp ce 72% sunt „nemulțumiți” de această activitate.

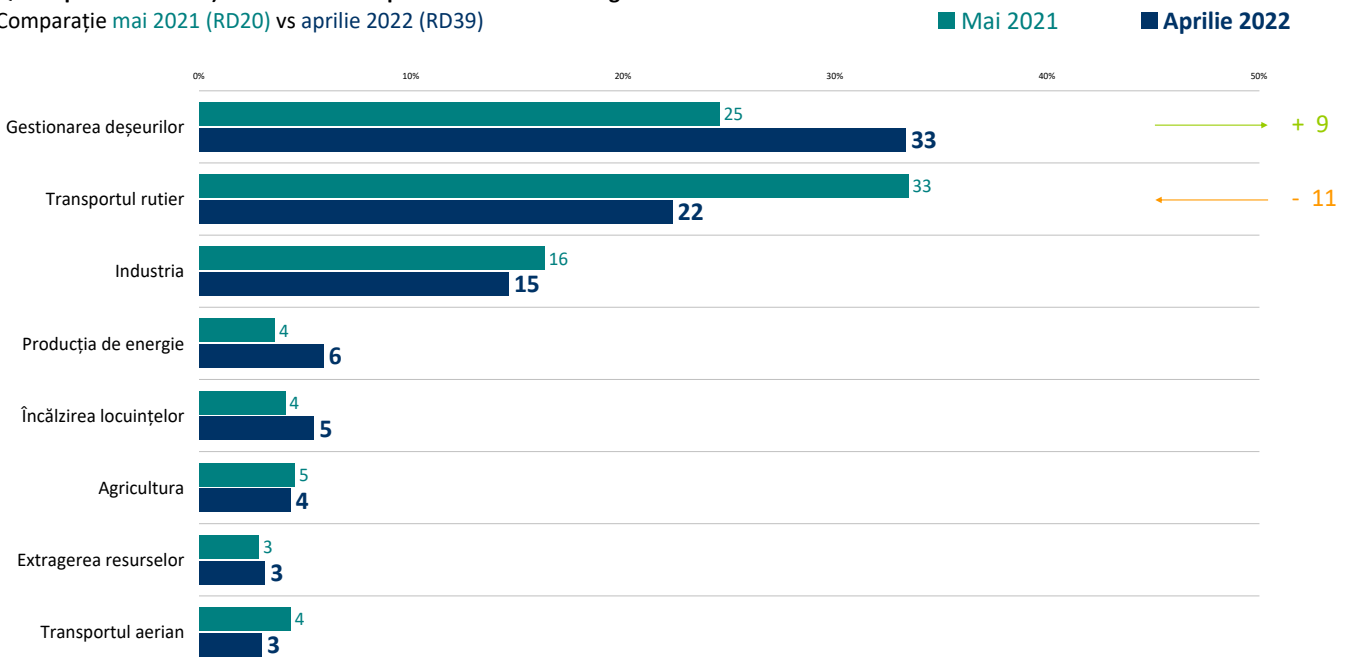
Q38. Dintre următoarele tipuri de activități economice, care considerați că este cea care produce cele mai multe gaze cu efect de seră?

Chestionați asupra activităților economice care produc cele mai multe gaze cu efect de seră, respondenții indică, în ordine, gestionarea deșeurilor (33%),

transportul rutier (22%), industria (15%), producția de energie (6%), încălzirea locuințelor (5%). Alte activități au procentaje sub 5%.

Q38. Tipuri de activități economice care produc cele mai multe gaze cu efect de seră
Comparație mai 2021 (RD20) vs aprilie 2022 (RD39)

Este interesantă comparația răspunsurilor la această întrebare între RD20 și RD39. Se observă o răsturnare a percepțiilor în privința gestionării deșeurilor și transportului rutier. În mai 2021, 33% dintre respondenți desemnau „transportul rutier” ca principalul factor generator de gaze cu efect de seră. În aprilie 2022, acest procentaj scade cu 11pp, până la 22%. În mod contrar, „gestionarea deșeurilor” (25% în mai 2021) crește la 33% în aprilie 2022. Este o schimbare de percepție semnificativă, pe care nu o putem explica decât prin intensă campanie mediatică, purtată pe parcursul anului care a trecut, în legătură cu calitatea aerului și arderea ilegală a deșeurilor.

4. Concluzii

Față de RD20 (mai 2021), în Barometrul RD39 (aprilie 2022) se observă următoarele schimbări:

- A crescut sensibilitatea/conștientizarea opiniei publice față de schimbările climatice;
- Schimbările climatice sunt percepute net negativ, ca afectând, mai mult sau mai puțin, toate domeniile de activitate din România;
- Potrivit părerilor respondenților, cele mai afectate sunt domeniile „naturale” (agricultura, pădurile, biodiversitatea, apele, sănătatea);
- Schimbările climatice sunt percepute preponderent pe direcția „încălzirii globale”, adică temperaturi în creștere, ploi mai puține, episoade de secetă severă;
- A crescut nemulțumirea față de activitatea statului și a instituțiilor de profil în privința combaterii efectelor schimbărilor climatice:
- Se observă o influență mare a agendei media asupra percepțiilor respondenților.